

บทที่ 7

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่สองเกี่ยวกับแนวทางการเตรียมความพร้อมในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม ด้านผู้เรียน ของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สอง ระดับ ดีมาก โดยผู้วิจัยจะนำเสนอเรียงตามลำดับดังนี้

- 1) การมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
- 2) การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีของผู้เรียน
- 3) การมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- 4) การมีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น และปรับตัวเข้ากับสังคมได้ของผู้เรียน
- 5) การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพตามศักยภาพของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาของผู้เรียน

1. การมีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

สถานศึกษาได้ปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียน และโรงเรียน เพื่อที่จะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้ความเคารพเชื่อฟังครู ตั้งใจเรียนหนังสือ รวมทั้งทำงานต่างๆ ที่ครูมอบหมายด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ รู้จักแสดงความคิดเห็นตามสิทธิของตนเอง รวมทั้งรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเคารพข้อตกลงของคนส่วนใหญ่ ในส่วนของการที่เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่และผู้ปกครอง สถานศึกษาและครอบครัวได้ร่วมกันปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกและปฏิบัติตามข้อตกลงของครอบครัว และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อให้อยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างมีความสุข ปฏิบัติหน้าที่ของลูกที่มีต่อพ่อแม่ ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ และในส่วนของความเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและสังคม สถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน ไม่ทิ้งขยะลงในที่สาธารณะไม่ทำลายสิ่งของที่เป็นของสาธารณะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อเผยแพร่และรักษาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไว้

ตามแนวทางนี้ จะเห็นได้ว่า สถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นหลักโดยสร้างคุณลักษณะนิสัยจากการปฏิบัติตามระเบียบและใช้สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักร่วมกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2549, อ้างถึงในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551:30) ที่สรุปว่า การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน แตกต่างจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรตรงที่ กิจกรรมพิเศษจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราว ตาม

วาระ ไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ และกิจกรรมดังกล่าวมักเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง หรือการให้สัญญากับตนเองหรือสาธารณชนในการพัฒนาตนเอง โดยกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นกิจกรรมที่ให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน เช่น สถาบันครอบครัว โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครองปลูกฝังและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึงสุขภาพ สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544)

2. การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีของผู้เรียน

สถานศึกษามีการสร้างตระหนักรู้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของอาหารมื้อต่างๆ มีการวัดส่วนสูงและชั่งน้ำหนักให้แก่เด็กนักเรียนทุกเดือน เพื่อติดตามภาวะทุพโภชนาการ พร้อมทั้งประสานกับทางสถานอนามัยและโรงพยาบาลในพื้นที่เขตบริการของโรงเรียนในการตรวจคัดกรองโรคต่างๆ ให้แก่เด็กนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และส่งเสริมให้นักเรียนออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาในทุกด้าน ทั้งนี้ยังมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสพบปะ หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เช่น การออกกำลังกายร่วมกัน โดยการแข่งขันกีฬาประเภทต่างๆ หรือการแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน โดยชักชวนผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งต้องได้รับการพัฒนา ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม เป็นผู้ที่มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (จิราภรณ์ ศิริทวี ,2548)

3. การมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียน

สถานศึกษามีการจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ห้องสมุด มุมหนังสือ ห้องสื่อนวัตกรรม และการสืบค้น ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อความรวดเร็ว มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยครูนำกระบวนการกลุ่มมาใช้เพื่อให้นักเรียนเกิดความสามัคคีและรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น การจับกลุ่มกันอ่านหนังสือ แบบเพื่อนสอนเพื่อน พี่สอนน้อง เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน มีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับ อารุง จันทวานิช (2547) ที่กล่าวว่า ครูต้องเป็นผู้ที่สามารถชี้แนะ ตั้งคำถามให้นักเรียนได้แก่งคิด อดทนที่จะเห็นนักเรียนได้ลงมือคิด วางแผน ปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อช่วยให้นักเรียนรักการอ่าน การเขียน กิจกรรมเหล่านี้ ส่วนใหญ่พัฒนาขึ้นจากความต้องการของนักเรียนเอง และผลงานเกิดจากนักเรียนได้ลงมือทำเองโดยส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ มีโครงการวางทุกงานอ่านทุกคน เพื่อให้นักเรียนได้อ่านหนังสือทุกวัน พร้อมทั้งมี

การจดบันทึกการอ่านและสรุปความจากเรื่องที่อ่านทุกครั้ง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะใฝ่รู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่พอเพียงต่อการพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิตส่วนตน

4. การมีความสามารถในการคิดเป็นของผู้เรียน

การมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหา สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด มีการสรุปความคิดเป็นผังมโนทัศน์ โดยใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนเพื่อดึงความสนใจของผู้เรียน ซึ่งให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการผลิตและสร้างสรรค์สื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาตนเอง ใช้การเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการคิดนอกกรอบ ในผลงานการเขียน งานศิลปะ งานสร้างสรรค์ต่างๆ รู้จักการพัฒนางานใหม่ และสามารถกำหนดเป้าหมายในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การศึกษานอกสถานที่ ฝึกปฏิบัติการ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเองได้อย่างมีเหตุผล

แนวทางนี้สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2543 : 58-63) ที่ได้ศึกษาทักษะการจัดการของเด็กไทย คุณลักษณะพฤติกรรม และการส่งเสริม พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะเด็กไทยที่มีทักษะการจัดการที่ดี ได้แก่ ลักษณะความเป็นผู้นำ รู้จักหน้าที่ มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักประสานงานและทำงานร่วมกัน มีความคิด วิเคราะห์สร้างทางเลือกที่หลากหลาย ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ควบคุมตนเองได้ ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ มีเหตุผล มีความสามารถสูง มีความคล่องตัวทำงานอย่างเป็นระบบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะกระบวนการ รู้จักตนเอง มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความกระตือรือร้น มีความอยากรู้อยากเห็น และยัง พบว่า พฤติกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กไทยมีทักษะการจัดการที่ดี ประกอบด้วย ความสามารถในการจัดกิจกรรม การศึกษาด้วยตนเอง การเป็นผู้นำและผู้ตาม การคิดวางแผน การลงมือปฏิบัติ การนำเสนอ แนวทางการปฏิบัติงาน การคิดและแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ การจัดหมวดหมู่ระบบงาน ด้วยมุมมองที่หลากหลาย การวิจารณ์ การอยู่ร่วมกันในสังคม การวางระบบงานอย่างมีเหตุผล การกล้าแสดงความคิดเห็น การเป็นผู้มีเหตุผลและมีความคิดเชิงระบบ ทั้งนี้การมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณและ ความสามารถในการแก้ปัญหา ยังมีความสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 2)

5. การมีผลสัมฤทธิ์ตามหลักสูตรของผู้เรียน

การมีระดับสัมฤทธิ์ผลโดยเฉลี่ยสามปีซ้อนหลังกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และการมีระดับสัมฤทธิ์ผลโดยเฉลี่ยสามปีซ้อนหลัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศของผู้เรียนระดับชั้น ป.3 และ ป.6 สถานศึกษามีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการ พัฒนาผู้เรียน โดยมีการเน้นให้ครูส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดสอดแทรกในแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการช่วยสอน โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสในการช่วยผลิต เช่น หนังสือ ภาพ หนังสือเล่มเล็ก และสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีการสอนแบบกวาดวิชาใน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบ NT, ONET, LAS และการสอบปลายภาค

แนวทางนี้สถานศึกษานอกจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระแล้ว ยังมีการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของสุวิมล ว่องวาณิช และคณะ (2549) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัด นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชา แต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตร หรือส่งเสริมคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นในทุกระดับชั้น การสอนซ่อมให้นักเรียนที่เรียนอ่อน และเสริมให้แก่ผู้เรียนที่เรียนเก่ง โดยมีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ เพื่อให้สามารถซ่อม เสริมได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนทุกคน มีการส่งต่อผู้เรียนอย่างเชื่อมโยงระหว่าง ครูผู้สอนในแต่ละชั้นเรียนและรายวิชา เพื่อให้ครูผู้สอนท่านต่อไปและในระดับชั้นต่อไปทราบข้อมูล เกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียนทุกคน ก่อนทำการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามความสามารถ และครูไม่ต้องเสียเวลาในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากเกินไป และสังเกตพัฒนาการของผู้เรียนและศึกษา ข้อเสนอแนะด้านผู้เรียนจากผลการประเมินภายนอกรอบที่สอง เพื่อทำการพัฒนาต่อไป

จากการสรุปผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า แนวทางการเตรียมความพร้อมในการรองรับการ ประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม ของสถานศึกษา ใช้มาตรฐานและตัวบ่งชี้เป็นเป้าหมายและ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความรู้ตามหลักสูตร เน้นการเตรียมตัวผู้เรียนเป็นหลัก สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีได้รับรองคุณภาพในระดับดีมาก ซึ่งมีความพร้อมในการพัฒนาทุกด้าน ดังนั้นหากสถานศึกษาใดต้องการนำไปประยุกต์ใช้ควรคำนึงถึง ศักยภาพและบริบทของตนเองเป็นสำคัญ

2. สถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ เนื่องมาตรฐานและตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลและมีความสอดคล้องกัน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรมีการวิเคราะห์ มาตรฐานและตัวบ่งชี้ เพื่อให้สามารถบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมต่างๆได้อย่างเหมาะสมและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นองค์รวม

3. การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินภายนอกรอบที่สาม ควรเน้นการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในและการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีความรู้ความสามารถ โดยยึดมาตรฐานและตัวบ่งชี้เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาขององค์ประกอบและปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพ การศึกษาและพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา

2. ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระหว่างโรงเรียนและชุมชน

3. ศึกษารูปแบบการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นองค์รวม